

Gemensamma termer, begrepp och informationsstruktur inom läkemedelsområdet

Rapport 2021

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

Artikelnummer 2021-12-7656

Publicerad www.socialstyrelsen.se, december 2021

Förord

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att utreda termer, begrepp och informationsstruktur inom läkemedelsområdet (S2020/09593/RS (delvis)). Uppdraget är en fortsättning på tidigare uppdrag 2018, 2019 och 2020. Uppdraget har innefattat att utreda termer och begrepp med koppling till ordination och förskrivning av läkemedel, med utgångspunkt i Socialstyrelsens krav på hur en läkemedelsordination ska dokumenteras (HSLF-FS 2017:37) samt med hänsyn tagen till de behov som finns i samband med införandet av Nationella läkemedelslistan. Syftet med uppdraget är att termer och begrepp med koppling till ordination och förskrivning av läkemedel ska kunna hanteras och tolkas likartat oberoende av aktör eller system. I uppdraget 2021 har ingått att utreda ordination och behandling kopplat till läkemedel, ta fram och kvalitetssäkra definitioner i Socialstyrelsens termbank, stödja vidareutvecklingen av kodverken för administreringsätt och dosenhet samt vidareutveckla en tidigare framtagen begreppsmodell. Detta är slutrapporten för uppdraget, som ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 15 december 2021. Ansvarig enhetschef på Socialstyrelsen är Lotta Holm Sjögren (tillförordnad). Rapporten har sammanställts av projektledare Victoria Johansson.

Olivia Wigzell
Generaldirektör

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Uppdraget till Socialstyrelsen	8
Bakgrund	8
Uppdraget 2021	8
Syfte och mål	9
Genomförande av uppdraget	10
Samverkan med andra aktörer	10
Uppdragets ingående delar	10
Resultat	15
Visualisering av läkemedelsbehandling	15
Uppdaterat innehåll i termbanken	15
Uppdaterad begreppsmodell	15
Vidareutvecklade kodverk.....	16
Förvaltning.....	17
Definitioner i termbanken	17
Tillämpad begreppsmodell	17
Kodverk.....	17
Fortsatt arbete.....	18
Bilaga 1 Visualisering av behandling och ordination	19

Sammanfattning

Det behövs en enhetlig begreppsanvändning i vård och omsorg för att information ska kunna utbytas elektroniskt utan att innebörd och sammanhang går förlorat. Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att under perioden 2018 till 2021 utreda hur termer och begrepp med koppling till ordination och förskrivning av läkemedel ska kunna hanteras och tolkas likartat oberoende av aktör eller system. Uppdraget syftar till enhetlig begreppsanvändning inom läkemedelsområdet och bidrar till att säkerställa ett standardiserat innehåll i dokumentationen. Detta går i linje med de insatser som pågår inom området enhetligare begreppsanvändning i Vision e-hälsa 2025. Utgångspunkten är kraven på hur en läkemedelsordination ska dokumenteras enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården. Hänsyn ska också tas till de behov som finns i samband med införandet av Nationella läkemedelslistan vilket är ett arbete som E-hälsomyndigheten ansvarar för. Under perioden 2018–2020 genomfördes ett antal begreppsutredningar som resulterade i nya och reviderade definitioner och anmärkningar i termbanken. Dessutom utvecklades en tillämpad begreppsmodell, med tillhörande beskrivningar av begrepp, och nya kodverk med koder från Snomed CT för administreringssätt och dosenhet.

Primärt fokus för uppdraget 2021 (S2020/09593 (delvis)/RS) har varit att utreda begreppen ordination och behandling kopplat till läkemedel, kvalitetssäkra tidigare framtagna revideringsförslag till termbanken, vidareutveckla och kvalitetssäkra tidigare framtagna kodverk för administreringssätt och dosenhet samt att publicera tidigare framtagna tillämpad begreppsmodell i 'klickbart format' på Socialstyrelsens webbplats. Arbetet har resulterat i:

- ett förslag på revideringar av Socialstyrelsens termbank, utifrån genomförda begreppsutredningar
- en visualisering av olika perspektiv gällande begreppen ordination och behandling, kopplat till läkemedel
- en publicering av den tillämpade begreppsmodellen i 'klickbart format'
- vidareutvecklade kodverk för administreringssätt och dosenhet, utifrån framkomna behov.

E-hälsomyndighetens arbetsgrupp för kodverk för administreringssätt och dosenhet, med representanter från regionerna, har fått kontinuerligt användarstöd av Socialstyrelsen. Kodverken utgörs av urval ur den svenska utgåvan av Snomed CT och den tekniska förvaltningen sköts av Socialstyrelsen.

Uppdraget till Socialstyrelsen

Bakgrund

Bakgrunden till uppdraget är en promemoria om nationell läkemedelslista från 2016 (Ds 2016:44). Det primära syftet med Nationella läkemedelslistan är att förbättra patientsäkerheten genom att tillgodose patientens och hälso- och sjukvårdspersonalens behov av samlad information om patientens läkemedelsbehandling. Med Nationella läkemedelslistan ska vård, apotek och patienten själv få tillgång till samma information om patientens förskrivna och uthämtade läkemedel.

Varje dag får hundratusentals patienter något läkemedel utskrivet på recept. I dag saknas en gemensam bild av dessa patienters aktuella förskrivningar, vilket kan påverka bedömningar kring patienten. Via Nationella läkemedelslistan ska patienten kunna dela information om sina recept både med vården och med apoteken. Den 1 maj 2021 trädde lagen om nationell läkemedelslista i kraft.

Regeringen har de senaste åren gett flera myndigheter olika uppdrag relaterade till Nationella läkemedelslistan. E-hälsomyndigheten har haft i uppdrag att ta fram ett register och tekniska förutsättningar för att rapportera till detta och kunna tillgängliggöra registret. De samordnar även relaterat arbete som bedrivs av myndigheterna, Sveriges kommuner och regioner (SKR) och andra berörda aktörer. Läkemedelsverket har arbetat med begreppsanvändning, uppdaterat föreskrifter samt implementerar standarder för informationsstruktur på läkemedelsområdet och anpassar läkemedelsinformation som behövs för Nationella läkemedelslistan. Socialstyrelsen har sedan 2018 fått årliga uppdrag om att utreda termer och begrepp med koppling till ordination och förskrivning av läkemedel¹. Utgångspunkten har varit Socialstyrelsens krav på hur en läkemedelsordination ska dokumenteras (HSLF-FS 2017:37). Hänsyn har också tagits till de behov som finns i samband med införandet av Nationella läkemedelslistan. Under 2018–2020 har ett antal begreppsutredningar genomförts, som resulterat i:

- nya och reviderade termer, definitioner och anmärkningar i termbanken
- en tillämpad begreppsmodell med tillhörande beskrivningar av begrepp
- nya kodverk för administreringsätt och dosenhet, med koder i Snomed CT.

Uppdraget 2021

Årets uppdrag anger att Socialstyrelsen ska fortsätta utreda termer och begrepp inom läkemedelsområdet inför driftsättningen av Nationella läkemedelslistan. Vi ska också ge användarstöd och vid behov

¹ Gemensamma termer, begrepp och informationsstruktur inom läkemedelsområdet. Delrapport 2018, artikelnummer 2018-12-58. Slutrapport 2019, artikelnummer 2019-12-6491. Slutrapport 2020, artikelnummer 2020-12-7037.

vidareutveckla de framtagna kodverken administreringsätt och dosenhet som kommer att användas i Nationella läkemedelslistan, för att dessa ska kunna hanteras och tolkas likartat oberoende av aktör eller system. Vidare ingår det i uppdraget att publicera och förvalta tidigare framtagna begreppsmodell för läkemedel inom hälso- och sjukvård. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Socialdepartementet) senast den 15 december 2021.

Syfte och mål

Arbetet ligger i linje med Socialstyrelsens instruktionsenliga uppdrag att skapa och tillhandahålla enhetliga begrepp, termer, klassifikationer och en ändamålsenlig informationsstruktur, vilket syftar till att skapa förutsättningar för ändamålsenlig och strukturerad dokumentation i hälso- och sjukvård och socialtjänst. Arbetet ligger också i linje med, och bidrar till, strategin för 2020–2022 inom Vision e-hälsa 2025². Vidare bidrar uppdraget till de globala hållbarhetsmål i Agenda 2030 som lyfter god hälsa och välbefinnande, jämställdhet samt minskad ojämlikhet.

Projektets effektmål är

- en enhetlig användning av termer och begrepp med koppling till ordination och förskrivning av läkemedel
- ett enhetligt och standardiserat sätt att strukturera information om ordinationer och förskrivningar av läkemedel.

Projektets mål är att

- termer och begrepp som behövs i samband med införandet av Nationella läkemedelslistan, har utretts
- olika sätt att strukturera information som har med begreppet ordination att göra, har utretts
- kodverk som tagits fram till Nationella läkemedelslistan i tidigare uppdrag (för administreringsätt och dosenhet) vid behov har vidareutvecklats samt kvalitetssäkrats
- reviderade/nya termer i termbanken samt begrepp i tidigare framtagna tillämpad begreppsmodell är kvalitetssäkrade
- tidigare framtagna begreppsmodell finns tillgänglig i 'klickbart format' på Socialstyrelsens webbplats.

² Vision e-hälsa 2025: <https://ehalsa2025.se/>

Genomförande av uppdraget

Primärt fokus för projektet 2021 har varit att inhämta behov som identifierats inför, eller uppstår i samband med, införandet av Nationella läkemedelslistan.

Utifrån behoven har en initial prioritering gjorts, avseende begreppsutredningar (nya och påbörjade), vidareutveckling av kodverk och revidering av definitioner i termbanken.

De begreppsutredningar som prioriterats avser begreppen:

- ordination och behandling
- extemporeberedning och lagerberedning.

Projektet har också kvalitetssäkrat tidigare framtagna begrepp, definitioner (i termbanken) och kodverk, samt tillgängliggjort tidigare framtagna tillämpad begreppsmodell i ett digitalt verktyg så att innehållet är ”klickbart”.

Samverkan med andra aktörer

Tillgång till extern kompetens och kunskap om vården, läkemedel och de system och tjänster som hanterar läkemedelsinformation har varit en förutsättning för att kunna genomföra begreppsutredningar och vidareutveckla modeller och kodverk. I uppdraget har Socialstyrelsen haft ett nära samarbete med E-hälsomyndigheten, Läkemedelsverket och SKR. Samarbetet med dessa aktörer har framför allt skett i en operativ referensgrupp, sammansatt för detta ändamål. För vidareutvecklingen av kodverk och koder för Nationella läkemedelslistan har E-hälsomyndigheten etablerat en särskild arbetsgrupp som Socialstyrelsen fortlöpande har gett användarstöd till.

Uppdragets ingående delar

Utredning av ordination och behandling

Behovet av att utreda begreppen ordination och behandling kopplat till läkemedel har identifierats i tidigare uppdrag, vilket beskrivits i rapport 2020³. I årets uppdrag har den operativa referensgruppen träffats vid fem tillfällen för att utreda begreppen ordination och behandling. Inledningsvis diskuterades målet med utredningen.

I arbetet framkom att det finns ett behov av att kunna hålla ihop flera ordinationer och/eller förskrivningar för att få en bättre helhetsbild av patientens behandling, och att det ofta är bristen på denna helhetsbild som leder till svårigheter i kommunikationen mellan olika aktörer. I och med att

³ Gemensamma termer, begrepp och informationsstruktur inom läkemedelsområdet. Rapport 2020- Artikelnummer 2020-12-7037

Nationella läkemedelslistan nu är inne i ett tekniskt införande, är det viktigt att tydliggöra vad dessa begrepp står för och att skapa en gemensam förståelse för begreppen hos de aktörer som förbereder vårdinformationssystemen.

Referensgruppen enades om att målbilden för arbetet skulle vara *en gemensam beskrivning av begreppen som hör ihop med läkemedelsbehandling - en beskrivning som hälso- och sjukvårdspersonal kan känna igen sig i och som kan användas för vidare diskussion och förankring*. En visualisering av vad behandling kan innebära togs fram. Den visar dels en situation där 'en behandling' består av flera behandlingar, dels en situation då det finns flera parallella behandlingar. Utöver detta skulle om möjligt de olika perspektiven få entydiga namn eller beskrivningar.

Terminologisk utredning

Det första steget i arbetet var att skapa en gemensam förståelse för begreppen. För begreppet ordination är det redan fastslaget sedan projekten 2019–2020 att definitionen i Socialstyrelsens termbank gäller. Definitionen togs fram i samband med utarbetandet av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården, och bör på grund av sin centrala karaktär, enbart revideras i samband med ett revideringsarbete av föreskriften.

Term:	ordination
Definition:	beslut av behörig hälso- och sjukvårdspersonal som är avsett att påverka en patients hälsotillstånd genom en hälso- och sjukvårdsåtgärd
Anmärkning:	En ordination kan förutom läkemedelsbehandling avse exempelvis specialkost eller fysisk aktivitet. Den person som ordinerar benämns ordinator. Se även Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården. Observera dock att föreskriftens definition är något modifierad för att passa in i sin kontext.

Ur Socialstyrelsens termbank 4 oktober 2021, termposten för ordination.

Begreppen behandling och läkemedelsbehandling finns också i termbanken men saknar definitioner. I anmärkningarna finns istället hänvisningar till beskrivningarna i Klassifikationen av vårdåtgärder, KVÅ.

Term: behandling
Definition: se anmärkning
Anmärkning: Behandling är en av åtgärdsgrupperna i Klassifikation av vård-åtgärder, KVÅ. Denna grupp avser åtgärder som syftar till att förebygga ohälsa eller bevara eller förbättra den enskildes hälsotillstånd.

Exempel på behandling är läkemedelsbehandling, medicinteknisk behandling, funktions- och aktivitetsträning, manuell behandling, psykologisk och psykosocial behandling och förebyggande behandling.

De övriga åtgärdsgrupperna är:

- utredning
- kompensation
- samordning
- information och undervisning
- administrativ handläggning

Ur Socialstyrelsens termbank 4 oktober 2021, termposten för behandling.

En viktig fråga för referensgruppen har varit att komma fram till om läkemedelsbehandling omfattar all användning av läkemedel, oavsett syfte, eller enbart användning av läkemedel i behandlande syfte. Efter att ha tolkat och diskuterat termbankens anmärkningar till termposterna behandling och läkemedelsbehandling, kom referensgruppen fram till förslaget att definiera läkemedelsbehandling som 'behandling med läkemedel'. Det skulle innebära att begreppet inte skulle omfatta exempelvis 'utredning med hjälp av läkemedel', t.ex. när patienten får kontrastmedel inför en operation.

Förslaget påverkar dock termbankens definition av läkemedelsordination: *ordination som avser läkemedelsbehandling*, och en läkemedelsordination bör kunna avse läkemedel som används oavsett syfte.

Informatisk utredning

En terminologisk definition avgränsar ett begrepp från närliggande begrepp. Den talar om vad ett begrepp omfattar, och indirekt vad det inte omfattar. Men även om en definition är entydig och fungerar oavsett kontext, kan ett begrepp få olika innebörd ur olika perspektiv. Det är perspektivet som avgör vilka informationsmängder som ska ingå i en viss informationsstruktur. När det gäller begreppet behandling har referensgruppen identifierat en rad olika perspektiv som har illustrerats i en visualisering (bilaga 1).

Bilderna är tänkta att kunna användas som diskussionsunderlag och som ett stöd vid kommunikation mellan olika aktörer i det arbete som pågår för att förbereda vårdinformationssystemen inför implementering av Nationella läkemedelslistan.

Utredning av lagerberedning och extemporeberedning

Behovet att utreda begreppen lagerberedning och extemporeberedning identifierades redan under uppdraget 2020.

Socialstyrelsen ställde följande frågor till Läkemedelsverket:

- Bör rekommenderad term vara extemporeläkemedel i stället för extemporeberedning?

- Är lagerberedning en typ av extemporeberedning?
- Bör lagerberedning definieras i termbanken?

Läkemedelsverket återkom med ett yttrande där de föreslår att termbanken ska rekommendera termen extemporeläkemedel i stället för extemporeberedning. När det gäller lagerberedningar betonar de i yttrandet att sådana omfattas av samma juridiska regelverk som extemporeläkemedel. Däremot kunde de ”inte klart förorda om ’lagerberedning’ bör definieras i termbanken eller inte, eller om lagerberedning och extemporeläkemedel behöver samlas under ett gemensamt begrepp”.

Utifrån Läkemedelsverkets yttrande har Socialstyrelsens terminologer och informatiker två förslag på revidering av termbanken. Det ena är en ny termrekommendation, *extemporeläkemedel* i stället för *extemporeberedning*. Det andra är en ny anmärkning:

När ett apotek eller verksamhet med särskilt tillstånd rationaliserar sin tillverkning genom att framställa en större sats av ett läkemedel så att det kan räckas till flera patienter eller beställningar, är det i juridisk mening inte längre ett extemporeläkemedel utan en lagerberedning.

Juridiska definitioner av extemporeläkemedel och lagerberedning återfinns i Läkemedelsverkets föreskrifter.

Förslag på anmärkning till termbankens termpost för extemporeberedning.

Kvalitetssäkring av termer och begrepp i termbanken

Ett resultat av begreppsutredningarna i projektet 2020 var ett antal förslag på revideringar av Socialstyrelsens termbank, se rapporten Gemensamma termer, begrepp och informationsstruktur inom läkemedelsområdet, bilaga 1 Begreppsutredningar.

Inom ramen för årets projekt har dessa förslag kvalitetssäkrats före publicering i termbanken. Förslagen skickades ut på remiss till samtliga regioner samt ett urval kommuner, statliga myndigheter och andra intressenter, enligt termbankens ordinarie process för kvalitetssäkring och förankring. Därefter behandlades remissvaren i referensgruppen, varpå vissa av förslagen reviderades före publicering i termbanken. Remissrapporten återfinns på Socialstyrelsens webbsida för avslutade terminologiarbeten. Där redovisas revideringarna efter remissen samt de slutgiltiga förslagen.

Vidareutveckling av kodverk för administreringssätt

I Nationella läkemedelslistan är information om administrering och dosering strukturerad och kodad. Kodverken för administreringssätt, dosenhet och doseringshastighet ägs och förvaltas innehållsmässigt av E-hälsomyndigheten. En arbetsgrupp som drivs av E-hälsomyndigheten, med representanter från regionerna, får kontinuerligt stöd av Socialstyrelsen. Kodverken utgörs av urval ur den svenska utgåvan av Snomed CT och den tekniska förvaltningen sköts av Socialstyrelsen.

Till begreppen som ingår i kodverken för administreringssätt och dosenhet finns benämningar för olika användningsområden knutna. I kodverket finns

benämningar för professionen, allmänspråkliga benämningar, förkortningar samt pluralformer för de ingående begreppen.

Resultat

Visualisering av läkemedelsbehandling

Resultatet av referensgruppens arbete är en visualisering av vad som kan avses med en läkemedelsbehandling utifrån olika perspektiv samt hur ordinationer och läkemedelsbehandling hänger ihop. Två huvudsakliga perspektiv på behandling identifierades: utifrån *vad* som ska behandlas (tillstånd som ska behandlas) och *hur* det ska behandlas (exempelvis att behandla med läkemedel). Ibland finns båda perspektiven samtidigt (behandla huvudvärk med läkemedel).

Uppdaterat innehåll i termbanken

Begreppsutredningarna av ordination och behandling har lett till att referensgruppen föreslagit revidering av termbanken avseende två termposter:

- Läkemedelsbehandling, föreslås uppdateras med en definition och en anmärkning som förtydligar att begreppet inte avser andra åtgärder än just behandling.
- Läkemedelsordination, föreslås som en konsekvens att uppdateras med en definition som inte snävar in begreppet till enbart läkemedelsbehandlingar.

Begreppsutredningarna av extemporeberedning och lagerberedning genomfördes i dialog mellan Socialstyrelsen och Läkemedelsverket och har lett till följande förslag:

- Extemporeberedning, föreslås ändras till extemporeläkemedel som rekommenderad term. Dessutom föreslås att begreppet tillförs en anmärkning som talar om vad lagerberedning är i förhållande till extemporeberedning.
- Lagerberedning, föreslås läggas till som sökpost i termbanken, med hänvisning till termposterna för extemporeläkemedel respektive rikslicens.

Dessa förslag tas vidare i Socialstyrelsens ordinarie terminologiprocess med intern utredning.

Uppdaterad begreppsmodell

En första version av en tillämpad begreppsmodell för ordination och hantering av läkemedel togs fram i regeringsuppdraget 2019 och uppdaterades i regeringsuppdraget 2020. Dessa två versioner har publicerats på Socialstyrelsens webbplats i pdf-format⁴. I årets uppdrag har vi gjort

⁴ artikelnummer: 2019-12-6491 och artikelnummer: 2020-12-7038, <https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/e-halsa/tillampning/lakemedelsbegrepp/>

begreppsmodellen mer tillgänglig genom att publicera den i ett digitalt och “klickbart” format⁵. En kvalitetssäkring har även gjorts så att alla definitioner och beskrivningar av begreppen stämmer, utifrån ändringar i termbanken och ändringar som gjorts i detta uppdrag. De begrepp som har uppdaterats är:

- administreringstillfälle
- avdelad dos
- behandlingsändamål
- dos
- dosenhet
- extemporeberedning
- förskrivare
- förskrivning
- lagerberedning
- läkemedelsbehandling
- läkemedelsordination

Vidareutvecklade kodverk

Under projekttiden har kodverken för administreringssätt och dosering förvaltats tekniskt inom projektet.

Få förändringar har skett i kodverken under projekttiden då få regioner har tagit Nationella läkemedelslistan i drift. Endast ett nytt begrepp för administreringssätt (“pumptryck”) har tillförts kodverken. I möten med regionernas representanter i E-hälsomyndighetens arbetsgrupp för kodverk i Nationella läkemedelslistan, har synpunkter på termer framförts och diskuterats. Ändringar har gjorts i kodverken utifrån representanternas önskemål.

I diskussioner mellan E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen har förslag på en överenskommelse mellan myndigheterna tagits fram, avseende förvaltning av kodverken för Nationella läkemedelslistan. Vidare har en gemensam rutin för samarbetet mellan myndigheterna tagits fram och tillämpats.

Socialstyrelsen har även deltagit och gett expertstöd i diskussioner med E-hälsomyndigheten, kring realiseringen av kodverksskällan.

⁵ https://informationsstruktur.socialstyrelsen.se/tillampningar_lakemedel

Förvaltning

Definitioner i termbanken

Terminologiarbetets resultat i uppdraget tas tillvara inom termbankens förvaltning. Termbankens innehåll utvecklas kontinuerligt. Termer, definitioner och anmärkningar som fastställts i uppdraget kan komma att revideras vid nya terminologiarbeten. Revideringar av termbanken görs dock enligt försiktighetsprincipen, med stor hänsyn till tidigare arbeten, och nya förslag förankras alltid brett innan de publiceras.

Tillämpad begreppsmodell

Tidigare framtagen tillämpad begreppsmodell kommer att förvaltas inom ramen för ordinarie förvaltning av nationell informationsstruktur.

Kodverk

Socialstyrelsen har tagit fram urval ur den svenska utgåvan av Snomed CT som utgör kodverken för Nationella läkemedelslistan. Dessa urval förvaltas tillsammans med E-hälsomyndigheten enligt Socialstyrelsens rutiner för förvaltning av Snomed CT. Då Snomed CT är en internationell terminologi kan förändringar även ske på den internationella nivån, vilket kan leda till behov av förvaltningsarbete rörande kodverken.

Fortsatt arbete

I Nationella läkemedelslistan finns möjlighet att få en lista med en patients tidigare förskrivningar, vilket leder till en mer patientsäker vård. En helhetsbild av patientens behandling går dock inte att få genom att enbart titta på förskrivningarna, exempelvis vad syftet eller målet med behandlingen är och om den hör ihop med andra pågående behandlingar. Här finns det en diskrepans. För att nå dit behövs ett utredningsarbete inom hälso- och sjukvården kring vilka informationsmängder som behöver hänga ihop, och hur. Det ser olika ut i olika regioner och i olika vårdssystem idag. Det underlag som tagits fram inom ramen för det här uppdraget (bilaga 1) är avsett att underlätta ett sådant arbete.

Kodverkskällan för Nationella läkemedelslistan tas i drift den 27 november 2021. När införandet av Nationella läkemedelslistan breddas är det troligt att mängden ärenden för förvaltningen av kodverken kommer att öka.

Bilaga 1 Visualisering av behandling och ordination

En visualisering av vad som kan avses med en läkemedelsbehandling utifrån olika perspektiv, samt hur ordinationer och läkemedelsbehandling hänger ihop. Bilderna är tänkta att kunna användas som diskussionsunderlag och som ett stöd vid kommunikation mellan olika aktörer i det arbete som pågår för att förbereda vårdinformationssystemen inför implementering av Nationella läkemedelslistan.

Behandling

Figur 1 Behandling som helhet, cancersjukdom och relaterade tillstånd

	Tillstånd (behandlingsorsak)	Mål	Önskad effekt	Åtgärd
Behandling	cancer	fri från cancer	döda cancerceller	läkemedelsbehandling (cytostatikabehandling)
			hämna tillväxt av cancerceller	
			avlägsna tumör	operation
			stimulera immunförsvaret mot cancerceller	läkemedelsbehandling (immunterapi)
	illamående	inget illamående	förebygga illamående	läkemedelsbehandling
	smärta	VAS < 3	lindra smärta	läkemedelsbehandling
	ångest	minskad ångest	lindra ångest	samtalsterapi
läkemedelsbehandling				

Perspektiv: Vad som behandlas.

Figur 2 Behandling av enskilt tillstånd, inklusive alla typer av åtgärder

	Tillstånd (behandlingsorsak)	Mål	Önskad effekt	Åtgärd
Behandling	cancer	fri från cancer	döda cancerceller	läkemedelsbehandling (cytostatikabehandling)
			hämna tillväxt av cancerceller	
			avlägsna tumör	operation
			stimulera immunförsvaret mot cancerceller	läkemedelsbehandling (immunterapi)
Behandling	illamående	inget illamående	förebygga illamående	läkemedelsbehandling
Behandling	smärta	VAS < 3	lindra smärta	läkemedelsbehandling
Behandling	ångest	minskad ångest	lindra ångest	samtalsterapi
				läkemedelsbehandling

Perspektiv: Vad som behandlas.

Figur 3 Behandling av enskilt tillstånd med åtgärd av typen läkemedelsbehandling

	Tillstånd (behandlingsorsak)	Mål	Önskad effekt	Åtgärd
Läkemedelsbehandling	cancer	fri från cancer	döda cancerceller	läkemedelsbehandling (cytostatikabehandling)
			hämna tillväxt av cancerceller	
	cancer	fri från cancer	avlägsna tumör	operation
Läkemedelsbehandling	illamående	inget illamående	förebygga illamående	läkemedelsbehandling
Läkemedelsbehandling	smärta	VAS < 3	lindra smärta	läkemedelsbehandling
Läkemedelsbehandling	ångest	minskad ångest	lindra ångest	läkemedelsbehandling
				samtalsterapi

Perspektiv: Vad som behandlas och hur det behandlas.

Figur 4 Behandling av enskilt tillstånd med åtgärd av typen läkemedelsbehandling med en viss aktiv substans

	Tillstånd (behandlingsorsak)	Mål	Önskad effekt	Åtgärd	
Läkemedelsbehandling	cancer	fri från cancer	döda cancerceller	läkemedelsbehandling (cytostatikabehandling)	substans A
Läkemedelsbehandling	cancer	fri från cancer	hämna tillväxt av cancerceller	läkemedelsbehandling (cytostatikabehandling)	substans B
Läkemedelsbehandling	cancer	fri från cancer	hämna tillväxt av cancerceller	läkemedelsbehandling (cytostatikabehandling)	substans C
Läkemedelsbehandling	illamående	inget illamående	förebygga illamående	läkemedelsbehandling	substans X
Läkemedelsbehandling	smärta	VAS < 3	lindra smärta	läkemedelsbehandling	substans Y
Läkemedelsbehandling	ångest	minskad ångest	lindra ångest	läkemedelsbehandling	substans Y

Perspektiv: Vad som behandlas och hur det behandlas.

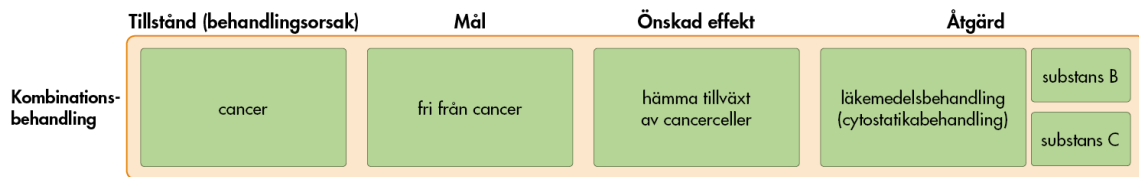
Figur 5 Behandling av enskilt tillstånd med åtgärd av typen läkemedelsbehandling med en viss aktiv substans och viss läkemedelsform

	Tillstånd (behandlingsorsak)	Mål	Önskad effekt	Åtgärd		
Läkemedelsbehandling	cancer	fri från cancer	döda cancerceller	läkemedelsbehandling (cytostatikabehandling)	substans A	form
Läkemedelsbehandling	cancer	fri från cancer	hämna tillväxt av cancerceller	läkemedelsbehandling (cytostatikabehandling)	substans B	form
Läkemedelsbehandling	cancer	fri från cancer	hämna tillväxt av cancerceller	läkemedelsbehandling (cytostatikabehandling)	substans C	form
Läkemedelsbehandling	illamående	inget illamående	förebygga illamående	läkemedelsbehandling	substans X	form
Läkemedelsbehandling	illamående	inget illamående	förebygga illamående	läkemedelsbehandling	substans Y	form
Läkemedelsbehandling	smärta	VAS < 3	lindra smärta	läkemedelsbehandling	substans Y	form
Läkemedelsbehandling	ångest	minskad ångest	lindra ångest	läkemedelsbehandling	substans Y	form

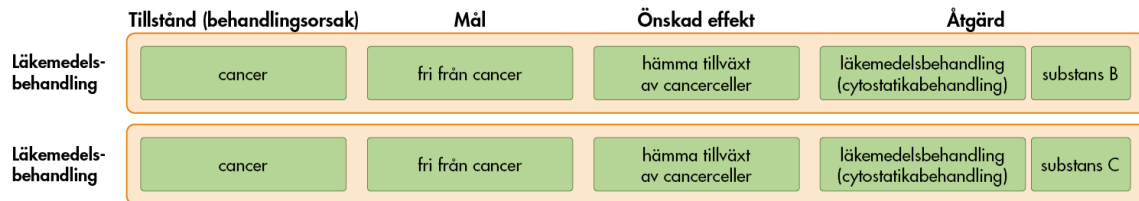
Perspektiv: Vad som behandlas och hur det behandlas.

Figur 6 Kombinationsbehandling

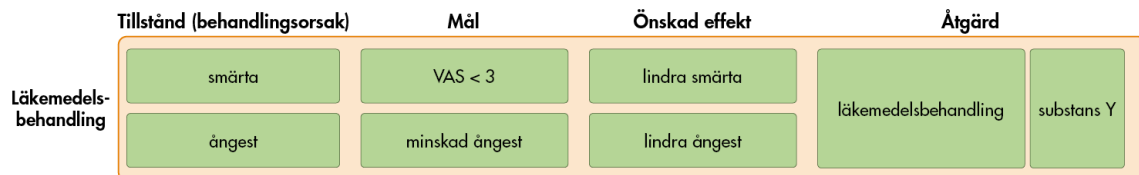
Kombinationsbehandling innebär att flera läkemedel används tillsammans för en sammanlagd effekt, dvs. de kan inte tas utan varandra. Dosering och administrering kan dock skilja sig åt.

Jämför med två läkemedelsbehandlingar:

Figur 7 Läkemedelsbehandling med viss aktiv substans, oavsett tillstånd

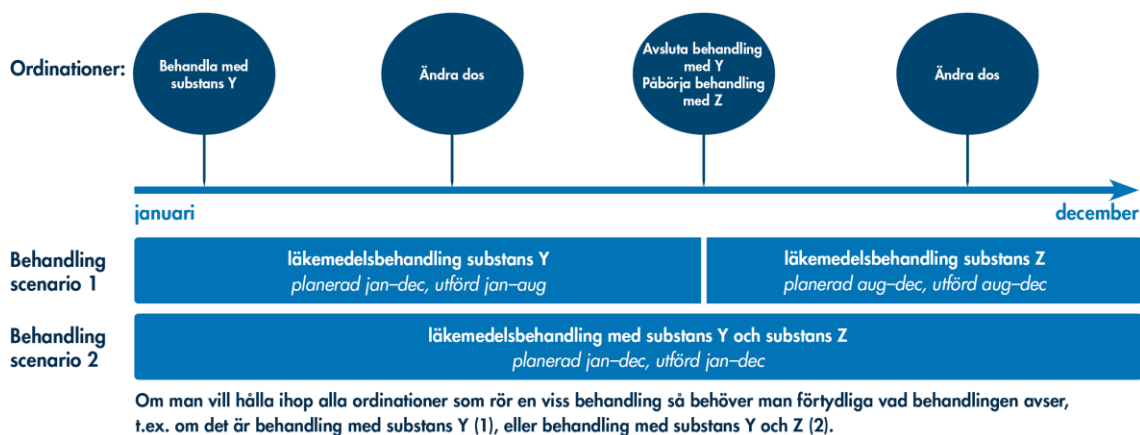

Perspektiv: Hur det behandlas.

Relation mellan ordination och behandling

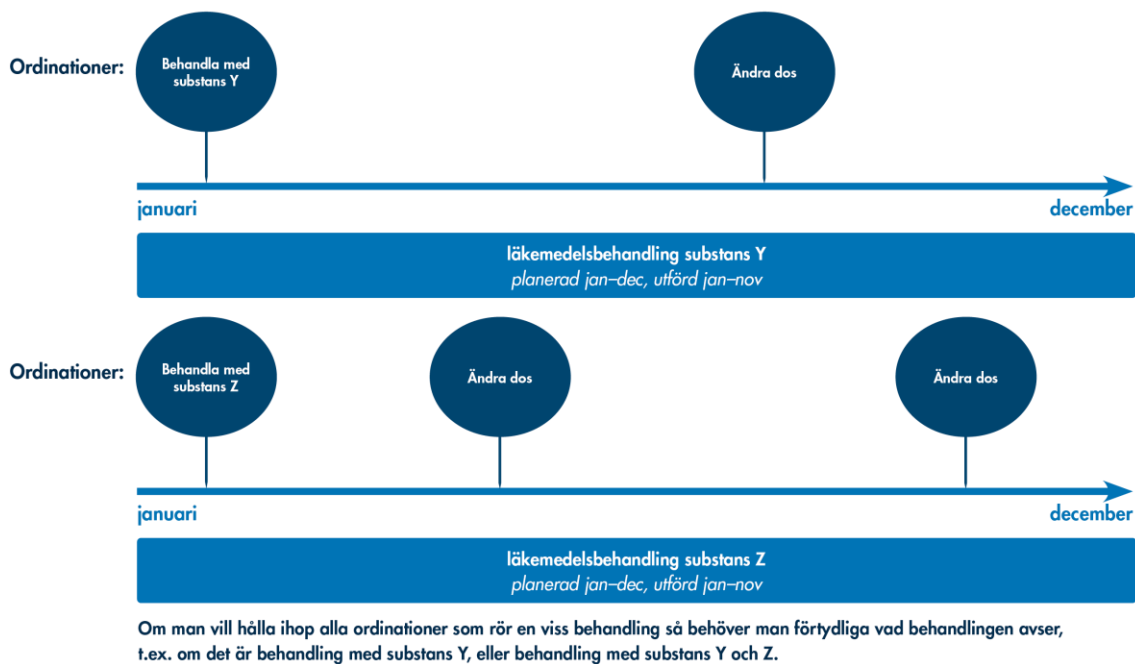
Figur 8 Läkemedelsbehandling med behandlingsorsak smärta

Ordinatören ordinerar först substans Y men ändrar senare till substans Z då substans Y inte gav någon effekt.

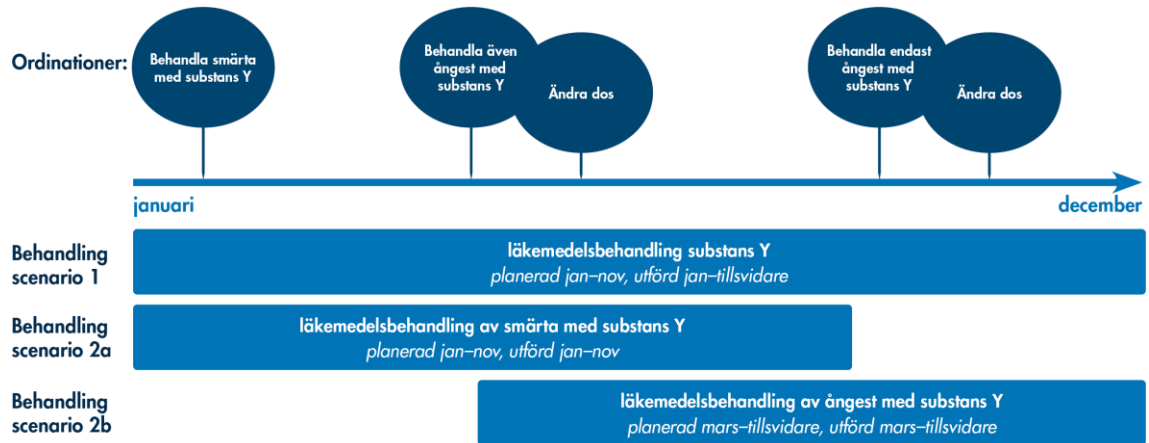
Figur 9 Kombinationsbehandling med behandlingsorsak smärta

Ordinatören ordinerar substans Y och substans Z som en kombinationsbehandling

Figur 10 Läkemedelsbehandling med behandlingsorsak smärta och ångest

Ordinatören ordinerar substans Y för smärta, och lägger senare till behandlingsorsak ångest. När smärtbehandlingen är klar fortsätter behandlingen av ångest.

Om man vill hålla ihop alla ordinationer som rör en viss behandling så behöver man förtydliga vad behandlingen avser, t.ex. om det är behandling med substans y (1), eller behandling med en viss behandlingsorsak (2).